

Sovražne politike: V očeh oblasti smo krivi za vse

»Ljudje se pritožujejo, da so izgubili službe, ampak ne vedo, da je to neposredno povezano z zasebnimi družjenji, ki jih še vedno imajo.« - Bojana Beović, epidemiologinja, vodja svetovalne skupine za covid-19.

Izjava Bojane Beović o žurih v zasebnih prostorih je izjava nemoči. A jo je hkrati nujno treba brati tudi iz nekega drugega zornega kota: namreč kot izjavo sovražnih politik. Pri tem ne gre toliko za osebno izjavo zdravnice, temveč predvsem za izjavo, ki je simptom vladne politike, kakršna se vleče iz prvega vala.

Kot kaže, so pri generiranju tovrstnih sovražnih politik ključne štiri dimenzije. Prva je usmerjenost sovražnih politik na ciljne tarče, pri čemer so hkrati stalnica obtožbe o nespoštovanju ukrepov. Ta argument »ukrepov« je postal popolnoma banalen in povsem izpraznjen, četudi lahko v veliki meri ali celo popolnoma drži. Izpraznila ga je politika v dolgotrajnem žongliranju, v katerem nabor ukrepov ni ustrezal minimalnim pogojem koherentnosti, stabilnosti, sorazmernosti in neke časovne urejenosti – tega torej, kar je javnost pričakovala in potrebovala.

Druga dimenzija oziroma bolje rečeno tarča sovražnih politik so mladi. Še nikoli nismo bili priča tako obsežni in zlovešči demonizaciji mladih, kar celotne Zoom generacije študentov, dijakov in osnovnošolcev. Naslednja relacija se nanaša na polarizacijo stališč, odklone od vedenja strok in znanosti, vznik različnih teorij in močne tendence po poenostavljenih razlagah sveta v daleč največji globalni zdravstveni krizi, v katero je – ne prezrimo pomembnega poudarka – enako močno ujet tako liberalni zahod kot globalne periferije. Problem je v tem, da so politike zdravstveno krizo pograbile za implementacijo avtoritarnih ciljev, s tem pa je prišlo do neločljive sprege in politizacije virusa.

Kakofonija glasov je na tem področju izrazita in sega k četrti dimenziji, ki se ukvarja z nadzorom. Sovražne politike delujejo s pomočjo tehnik discipliniranja prebivalcev, pravzaprav discipliniranja državljanov, in hkrati izključujejo vse tiste, ki to niso.

Kaj sta torej netivo in gorivo takih sovražnih politik v času pandemije covida-19 in – še pomembneje – kakšne so posledice? Poglejmo delovanje sovražnih politik skozi nekaj njihovih učinkov.

Tarče in krivci

Sovražne politike imajo jasne tarče, a se te lahko po potrebi in hitro menjajo. Vedno pa je krivec zanesljivo prisoten. Tak impulz ni noviteta v političnem delovanju, prej nasprotno, je ponotranjena in pogosto uporabljena tehnika populističnih strank, pri katerih je »drugi« jasno poimenovan krivec. Ima ime. Sovražne politike znajo zelo natančno prikazati in tudi odmeriti kazen. Seznam se je začel s kolesarji, sledili so mladi, pa dopustniki, seveda tudi akademiki, nevladniki, novinarji in še kdo ter, pričakovano, stranke z drugega političnega pola in, malo manj pričakovano, recimo znane osebnosti iz sveta kulinarike.

Manipulacija s premikajočimi se naslovniki, to je z za neuspešne politike »krivimi drugimi«, se v javnosti ali njenem delu počasi, a zagotovo prime. Recept o »stokrat ponovljeni laži« je tem strategijam v veliko pomoč. In Twitter tudi.

Demonizacija Zoom generacije

Že res, da je seznam »krivih drugih« precej bogat, a resnično neznosna je demonizacija mladih. In kdo, če ne mladi, upravičeno zahtevajo popoln obrat politike, ki je nosilno generacijo prihodnosti zaprla v virtualne učilnice, ne da bi podala jasne analize, konkretne podatke in smiselno argumentacijo.

Priklopljeni na virtualne platforme, povprečno približno šest ur Zooma na dan, zaprti skupaj s svojimi starši, ki v sosednji sobi delajo od doma, celotno gospodinjstvo pa hodi po prstih in poskuša nemoteče za druge preživeti še en delovno-šolski dan, so mladi predvsem žrtve, in ne dežurni krivci za širjenje koronavirusa. V tistih dveh urah svetlega dne, ki še preostaneta pred policijsko uro, pa si povečini gredo pretegnit noge – in ne žurirat – na Rožnik ali k Savi. Kot mi povejo mulci s ploščadi: zato, ker imaš zjutraj spet Zoom, pa ker si ne moreš privoščiti kazni, pa ker potem nimaš za burek. Ja, bureka še dolgo ne bo nihče jedel na tistih stopnicah pred cerkvijo na Tromostovju.

Zlovešč diskurz politike o neodgovorni in dekadentni mladeži, ki jasno stremi k discipliniranju mladih, si zasluži ostro zavrnitev. Morda pa so domnevni množični žuri bolj fantazma nemočne politike, ki bi sicer morala priznati, da so mladi ravno toliko družbeno odgovorni – če ne še bolj – kot vse druge skupine prebivalstva?

Znanost vs. poenostavljene teorije (zarot)

Globoka razdeljenost družbe se najbolj jasno pokaže pri vprašanju nošenja maske, kar spričo hkratnosti kompleksnih ukrepov in omejevanja družbenega življenja ni presenetljivo. A maska je »le« simbolni element, ki ne zajema številnih drugih vprašanj, zato ne gre prispevati k tovrstnim polariziranim diskusijam na družbenih omrežjih, temveč jih predvsem presegati. Z osrediščenjem na *pro et contra* diskurze glede maske, s prevlado mask'n'balla se namreč kritična javnost odmika od vprašanj o ključnih nedemokratskih procesih drugje v družbi. Neznosna politizacija virusa omogoča lomastenje po kulturi, znanosti, okoljskih politikah itd. Virus avtoritarnosti je onkraj pandemije bolj jasen in obvladljiv, v času velike družbene ranljivosti pa je sprega politike in virusa nadvse nevaren družbeni eksperiment.

Pandemija je postavila pod vprašaj vlogo znanosti kot kvalificirane razlagalke sveta, tako v zvezi z virusom kot navsezadnje tudi v zvezi z njej nasprotnim polom, tako imenovanimi teorijami zarote. Kaj je torej s teorijami zarote, kakšna je njihova vloga tudi v protestih proti ukrepom? Brez pretenzije po kakem zelo ambicioznem odgovoru sociologija uči, da teorije zarote najbolje delujejo v kompleksnih in konfliktnih situacijah, ko je v družbah veliko odprtih vprašanj, pri katerih znanost ne zmore podati takojšnjega odgovora ali pa tudi prizna, da odgovorov še nima. Pogosto gre za dalj časa prisotne, že obstoječe ideje, ki so oživljene in v takih situacijah tudi potencirane, denimo dvomi glede cepiv, kar je ena konstantnih družbeno konfliktnih tem tudi onkraj virusov in epidemij.

Nadzor in disciplina

Nadzor in disciplina sta ključna gradnika politik totalne kontrole teles. Ta nadzor, pravzaprav celotno področje sekuritizacije zdravja oziroma bolezni, je domnevno usmerjen k virusu, a je v resnici čez vse meje razraščena kontrola in zastraševanje ljudi, ki imata v boju s pandemijo le minorne ali nikakršne učinke. Restriktivnost pelje k uporu, tudi k ilegalizaciji, zato policijska ura ni dobra ideja, četudi jo pozna še kakšna druga država.

A ne odmeva le disciplina pendrekov, močno udarja tudi finančno discipliniranje in pri tem je, moramo priznati, vladna politika prav zares uspešna. Vprašanje o zmožnosti ohranjanja krhkega ravnovesja v prid solidarnosti s kaznovanimi pa se zagotovo zastavlja v skupnosti protestnikov, ki je tudi skupnost takih in drugačnih prekarcev. Nesorazmernost najnovejših kazni – ki po višini presegajo le-te v vseh sosednjih

državah – kaže na še eno potezo tovrstnih sovražnih politik, ki zunaj kaznovanja nimajo nobene inovativne ideje o vodenju zdravstvene krize. Glasovi kritik pa so poleg pendrekov in denarnih kazni utiševani tudi z birokratsko disciplino, ki ti na primer lahko ukine delovni status.

Naj sklenem: naivno bi bilo trditi, da je za vse orisane družbene spremembe odgovorna zdajšnja vlada. Dogajanja okoli novega koronavirusa so kompleksna in so v pomembnem delu prisotna na globalnem ali transnacionalnem nivoju. Nekateri podobni ukrepi so realnost večine sodobnih družb, a smo, kar se tiče načela sorazmernosti, v pomembnem delu izjema. Je pa aktualna vlada nedvomno odgovorna za sovražne politike, ki jih je ubrala v odnosu do skupnosti svojih prebivalcev. Tu dvomov o odgovornosti ne more biti. In žuganje državljanom tega ne spremeni niti za milimeter.

Če smo se aprila 2020, še pred kolesarskimi petki, bali zdrsa v avtoritarnost, je danes jasno, da so bili strahovi manjši od tega, kar nas je v realnosti potem doletelo. Zato je recept preprost. Odvzeti netivo sovražnim politikam in se zares ukvarjati z virusom.

Dr. Simona Zavratnik je sociologinja, predavateljica na FDV in sodelavka Mirovnega inštituta.

družba epidemija covid sovražna politika protesti mladi kaznovanje Simona Zavratnik